

Augošu koku uzmērīšana pēc meža izmaiņu taksācijas metodes parauglaukumos

Kvalitātes prasības (01.2021.)

1. Meža izmaiņu taksācijas metode.

- 1.1. Meža izmaiņu taksācijas metodes pamatā ir koku šķērslaukuma mērīšana visām koku sugām parauglaukumos ar Biterliha relaskopu un meža izmaiņu taksācijas kartītes (MITK) aizpildīšana (1.pielikums).
- 1.2. Uzmēra audzes esošo šķērslaukumu (G) pa sugām un stāviem, izcērtamo šķērslaukumu (Gizc) pa sugām, izcērtamo koku augstumu (H) un vidējā izcērtamā koka diametru (D) pa sugām, paliekošo koku vidējo augstumu (Hpal) pa sugām.

2. Kopšanas cirtes uzdevumi.

- 2.1. Uzlabot paliekošo koku augšanu audzē;
- 2.2. Iegūt koksni pirms audze sasniegusi galvenās cirtes vecumu;
- 2.3. Uzlabot audzes kvalitāti, izcērtot zemākas kvalitātes, bojātus, nomāktus un slimus kokus, lai lielāko pieaugumu pēc kopšanas dotu tieši vērtīgākie koki.

3. Atstājamo un zāgējamo koku izvēle krājas kopšanas cirtēs.

- 3.1. Atstājamo un zāgējamo koku izvēli krājas kopšanas cirtēs nosaka kopšanas paņēmiena izvēle, paliekošās audzes sastāvs un parametri, pievešanas ceļu plānojums un vides vērtību saglabāšanas nosacījumi.
- 3.2. Paliekošās audzes sugu sastāvs un parametri - jāizvēlas meža tipam labākais iespējamai sugu sastāvs atbilstoši prioritātēm (2.pielikums, 1.tabula, 2.-4.tabula).
- 3.3. Kopšanas cirtes paņēmieni nosaka plānotājs.
- 3.4. Mežaudzes kopšanai zāgējamus kokus norādītajam paņēmienam un paliekošās audzes parametriem izvēlas sekojošā secībā:
  - 3.4.1. **apakšējā** kopšana:
    - 3.4.1.1. nomāktie un augšanas gaitā atpalikušie koki (IV, V Krafta klases koki);
    - 3.4.1.2. slimie un bojātie koki;
  - 3.4.2. **kombinētā** kopšana:
    - 3.4.2.1. nomāktie un augšanas gaitā atpalikušie koki (IV,V);
    - 3.4.2.2. slimie un bojātie koki;
    - 3.4.2.3. koki ar sliktām stumbra vai vainaga īpašībām - arī valdošie (I,II) un līdzvaldošie (III) koki;
    - 3.4.2.4. nevēlamo sugu koki (mērķa sugai neatbilstošo sugu koki) – arī valdošie (I,II) koki;
    - 3.4.2.5. līdzvaldošie (III) koki, ja to ciršanu pieļauj noteiktais paliekošais šķērslaukums;
  - 3.4.3. **augšējā** kopšana:
    - 3.4.3.1. slimie un bojātie koki;
    - 3.4.3.2. nevēlamas sugas valdošie (I,II) koki;
    - 3.4.3.3. pieauguša koka caurmēru sasnieguši valdošie (I,II) koki;
    - 3.4.3.4. koki ar sliktām stumbra vai vainaga īpašībām - arī valdošie koki;
  - 3.4.4. **ja kopšanas paņēmieni nav norādīts, koku ciršanu plāno atbilstoši apakšējās kopšanas paņēmienam.**
- 3.5. Ja nepieciešams, plānotājs dod specifiskas norādes attiecībā uz krājas kopšanas cirtes sagatavošanu.
- 3.6. Nosakot paliekošās audzes šķērslaukumu, jāievēro MK noteikumi Nr.935 „*Noteikumi par koku ciršanu mežā*” noteiktās minimālā šķērslaukuma skaitliskās vērtības.
- 3.7. Veicot koku uzmērīšanu izcērtamās krājas novērtēšanai, ievēro:
  - 3.7.1. LVM „Vides aizsardzības prasības meža darbos” un, konstatējot atbilstoši neapzīmētas vērtības, jāinformē plānotāju;
  - 3.7.2. LVM „Norādījumi koku bojājumu novēršanai”.

4. Cirsmas parametru uzmērīšana izcērtamās krājas novērtēšanai.

- 4.1. Mērījumus veic pārdodamā apjoma noteikšanai katrā cirmsmā ietilpstošajai mežaudzei (nogabalam) atsevišķi.
- 4.2. Minimālais parauglaukumu skaits mērījumu veikšanai atkarībā no nogabala platības:

Platība, ha	Līdz 1	1.1-2.0	2.1-3.0	3.1-4.0	4.1-5.0	5.1-7.0	7.1-10	10.5>
P/I skaits	4	5	6	7	8	9	10	11

- 4.3. Parauglaukumus izvieto vienmērīgi pa visu nogabala platību. Par parauglaukumu centra punktu izvēlas vienu no atstājamajiem kokiem. Centra koku 1,3m augstumā atzīmē ar krāsu, apvelkot ar 3cm biezu pārtrauktu līniju (- - -).
- 4.4. **Šķērslaukumu (G)** mēra ar noteiktību 0.5 m² sadalījumā pa koku sugām un audzes stāviem, izmantojot Biterliha vizieri (relaskopu).
- 4.5. Zāgējamo šķērslaukumu (**Gize**) nosaka ar noteiktību 0,5 m² katrā sugai ņemot vērā šo kvalitātes prasību 3. punkta nosacījumus.
- 4.6. **Vidējo augstumu (H)** nosaka ar noteiktību 1 m. Augstumu mēra katram audzes (nogabala) stāvam atsevišķi un sadalījumā pa sugām. Tiek noteikts vidējais koku augstums katrā šķērslaukuma uzmērītajai sugai.
- 4.7. **Vidējo caurmēru (D)** nosaka ar noteiktību 1 cm. Vidējo caurmēru katrā zāgējamai sugai audzē (nogabalā) nosaka parauglaukumos, uzmērot katra zāgējamā koka (mērījuma stāvpunktā šķērslaukumu veidojošo 6-10 koku) caurmēru un caurmēru summu izdalot ar uzmērīto koku skaitu katrā zāgējamai sugai atsevišķi.

5. Mērījumu pierakstīšana un darba rezultāts

- 5.1. Mērījumus pieraksta meža izmaiņu taksācijas kartītē (MITK), ko saņem no plānotāja un aizpildītu ar mērījumiem, un parakstītu iesniedz atpakaļ plānotājam pārdodamās krājas aprēķināšanai.
- 5.2. MITK aizpilda par katru nogabalu, aizpildot mērījumus par katru parauglaukumu. Balstoties uz parauglaukumu mērījumiem aktualizē nogabala rādītājus – augstumu (H), šķērslaukumus (G) un diametru (D) pa sugām, nosaka Gize un nogabala Hpal.
- 5.3. MITK piezīmēs uzraksta informāciju par īpatnībām nogabalā.

Ar kvalitātes prasībām koku uzmērīšanai pēc Meža izmaiņu taksācijas metodes parauglaukumos

Iepazīstināja:

AS „Latvijas valsts meži”:

_____

(datums)

_____

(amats)

_____

(vārds, uzvārds, paraksts)

Iepazinos:

Uzņēmēja pārstāvis:

_____

(datums)

_____

(uzņēmuma nosaukums)

_____

(vārds, uzvārds, paraksts)

Meža izmaiņu taksācijas kartīte

Mežsaimniecība, iecirknis.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(apsaimniekotāja kods)

Izmaiņu veids	1.st.	koefic.	suga	A	H	Hpal	D	G	N/Giz c	Mērķa suga								
	1.									Paauga								
Izmaiņu gads	2.									Atmirums								
	3.									SLnos	BOJp	BOJr	BOJs					
Kv.	4.																	
	5.									Atsk1	Atsk2	atsA	atsV					
Nog.	X	+								Īp								
	X	+																
Anog.	X	-								Piezīmes								
	2.st. 1.																	
Plat	2.																	
	3.																	
X	+																	
X	+																	
su g a	G/N (šķērslaukums, koku skaits)						H (augstums)						D (caurmērs)					
	1Pl	2Pl	3Pl	4Pl	5Pl	6Pl	1Pl	2Pl	3Pl	4Pl	5Pl	6Pl	1Pl	2Pl	3Pl	4Pl	5Pl	6Pl

su g a	G/N (šķērslaukums, koku skaits)						H (augstums)						D (caurmērs)					
	7Pl	8Pl	9Pl	10Pl	11Pl	kopā	7Pl	8Pl	9Pl	10Pl	11Pl	kopā	7Pl	8Pl	9Pl	10Pl	11Pl	kopā

Datus uzmērīja :

.....
(vārds, uzvārds, paraksts)

datums.....

Kartiņu pieņēma: .....

Datums:.....

Meža tips un mērķa koku sugas

1.tabula

Meža tips	Mērķa koku sugas prioritārā secībā
sils, mētrājs, lāns, grīnis, slapjais mētrājs, viršu ārenis, viršu kūdrenis, mētru ārenis, mētru kūdrenis	priede
damaksnis, slapjais damaksnis	priede, egļe, bērzs, ozols
vēris, gārša	egļe, ozols, bērzs, melnalksnis, osis, apse, liepa, baltalksnis
slapjais vēris, slapjā gārša	egļe, ozols, bērzs, melnalksnis, osis, apse, baltalksnis
purvājs	priede, bērzs
niedrājs	priede, bērzs, egļe
dumbrājs	bērzs, melnalksnis
liekņa	melnalksnis, bērzs, osis, liepa
šaurlapu ārenis, šaurlapu kūdrenis	priede, egļe, bērzs, melnalksnis
platlapju ārenis, platlapju kūdrenis	egļe, bērzs, ozols, melnalksnis, osis, apse, liepa

2.tabula

Mīksto lapu koku audžu parametri pēc krājas kopšanas cirtēm

Valdaudzes vidējais augstums m	Dm, As, Ks, pārējie	Vr, Gr, Ap Kp,
	G _{pal} m ² /ha	G _{pal} m ² /ha
12	10	10
13	11	10
14	12	11
15	13	12
16	14	13
17	16	14
18	17	15
19	18	16
20	19	18
21	20	20
22	21	21
23	22	22
24	22	23
25	23	24
26	24	25
27	24	26
28	25	27

Priežu audžu parametri pēc krājas kopšanas cirtēm

Valdaudz es vidējais augstums, m	Veidaugstum s HF, m	Sl, Mr, Dm,	Ln		Pārējie meža tipi	
		G _{pal} m ² /ha	G _{pal} m ² /ha		G _{pal} m ² /ha	
		Visas audzes	Tīraudze	Mistraudze	Tīraudze	Mistraudze
10	5,71	12	12	10	13	11
11	6,14	13	13	11	14	12
12	6,54	13	14	13	15	14
13	6,96	14	15	14	17	15
14	7,34	14	16	14	18	16
15	7,69	16	17	16	20	18
16	8,07	17	19	17	21	19
17	8,44	18	21	18	23	20
18	8,81	19	22	19	24	21
19	9,14	20	24	20	25	22
20	9,50	22	25	22	26	23
21	9,85	23	26	24	27	24
22	10,25	25	27	25	27	24
23	10,61	26	28	26	28	25
24	11,00	27	28	27	28	25
25	11,40	28	29	27	29	25
26	11,80	29				
27	12,15	30				
28	12,55	30				

Egļu audžu parametri pēc krājas kopšanas cirtēm

Valdaudz es vidējais augstums, m	Veidaugstum s HF, m	Vr, Gr		Pārējie meža tipi	
		G _{pal} m ² /ha		G _{pal} m ² /ha	
		Tīraudze	Mistraudze	Tīraudze	Mistraudze
10	6,09	14	12	14	12
11	6,55	14	12	15	12
12	7,05	15	12	15	12
13	7,39	15	13	16	13
14	7,87	16	13	17	13
15	8,27	17	14	18	14
16	8,75	18	16	19	15
17	9,12	19	17	20	16
18	9,49	21	18	22	17
19	9,85	23	20	23	19
20	10,20	25	22	24	20
21	10,54	27	23	26	22
22	10,76	28	25	27	23
23	10,95	30	26	28	25
24	11,39	30	28	29	26
25	11,83	31	29	29	27
26	12,14	32	30	30	28
27	12,57	32	31	30	29
28	13,01	32	31	31	30

Mežaudzes pirmajā stāvā augošo koku minimālais šķērslaukums atkarībā no valdošās sugas un koku vidējā augstuma (normatīvajos aktos par koku ciršanu noteiktās vērtības)

Koku vidējais augstums (m)	Valdošā koku suga					
	Priede*	Egle un citi skuju koki, izņemot priedi	bērzs, liepa	apse, melnalksnis, baltalksnis, citi šajā pielikumā nenosaukti lapu koki	ozols, vīksna, goba, kļava, dižskābardis, skābardis	osis
12	13	11	8	10	9	7
13	14	12	9	10	10	8
14	14	12	10	11	10	8
15	16	14	10	11	11	9
16	17	15	11	12	12	10
17	18	16	11	12	12	10
18	19	17	12	13	14	11
19	19	19	12	13	15	13
20	20	20	13	14	16	13
21	21	22	14	15	17	14
22	21	23	14	16	17	14
23	21	24	16	16	18	14
24	21	24	16	18	18	14
25	22	26	17	19	19	15
26	22	26	17	19	20	15
27	22	27	17	20	20	15
28	22	28	18	21	21	16
29	22	28	18	22	21	16
30	22	29	19	22	22	16
31	23	30	19	23	22	-
32	23	30	20	23	22	-
33	23	31	20	24	23	-
34	23	31	21	24	23	-
35 un vairāk	23	32	21	24	23	-

Piezīmes:

*Ja mežaudzi saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir aizliegts nocirst kailcirtē un mežaudzes vecums ir 70 gadu un vairāk, tad mežaudzes minimālā šķērslaukuma skaitlisko vērtību reizina ar koeficientu 0.8.